

Nieuwjaarstoespraak Kollumerland c.a.

Maandag 4 januari 2016 om 20.00 uur

Dames en heren,

Leden van de gemeenteraad, van het college van B&W en u allen, dames en heren inwoners van en betrokkenen bij onze gemeente, u als gasten, allemaal van harte welkom.

Dit jaar hoefde ik nauwelijks na te denken over thema's, gebeurtenissen en onderwerpen die ik zou kunnen bespreken in mijn nieuwjaarstoespraak. In het afgelopen jaar hebben zich veel zaken voorgedaan. Op dit moment zijn we net over de drempel in het nieuwe jaar. Veel zaken zijn volop in ontwikkeling. Komende jaar zijn er veel vraagstukken die we moeten zien op te lossen.

Op stap met politie

Op het moment dat we afscheid namen van 2015 en we 2016 konden begroeten, dus om 12 uur, was ik in de Jacob de Graafstraat in Kollumerpomp. Ik was de hele nacht met de politie op stap en we waren met de jaarwisseling precies daar. Voor twaalfen was het nog stil en meteen na twaalf uur, zoals overal elders, kwamen de mensen de straat op en staken vuurwerk af. De bewoners daar verzamelden zich rondom een groot vuur. We wensten elkaar Gelukkig Nieuwjaar en na verloop van tijd reden we veer verder, op weg naar een volgend dorp.

We zagen her en der dat er ook wel overig afval verbrand werd. Dat was nu net niet de bedoeling, dus openbare werken kwam er aan te pas om die spullen af te voeren.

Veel brandjes

Het is mij opgevallen dat er sprake was van vele brandjes. Sommigen staken het keurig op eigen erf af, zoals in een korf, anderen deden het pal langs de straat en in sommige dorpen, maar dat was een uitzondering natuurlijk, stak men vuur af midden op straat. Toen ik zelf later nog een ronde deed, het was toen een uur of halfvijf, kon ik niet door een bepaald dorp rijden, dat was te gevaarlijk. Ik moest omrijden. Namen noemen we hier niet, maar het was mij een welbekend dorp. Kijk, dan gaat het te ver en kunnen hulpverleningsinstanties er niet door. Verder was onze jaarwisseling gezellig en positief te noemen. Ik ben nog bij het grote tentfeest geweest te Kollumerzwaag. Maar ik denk dat ik te laat was, want het ging er oorverdovend aan toe en lang hield ik het dus daar niet vol. In het algemeen was het gezellig op straat en overal trad al gauw de rust weer in. Het nieuwe jaar kon nu beginnen.

Hulpverleningsdiensten / politie

De hulpverleningsdiensten hebben het afgelopen jaar een opvallend jaar gekend. De politie moest veel kritiek verduren, want het loopt allemaal niet soepel, zo kunnen we vaak als reactie van de bonden horen en via de media vernemen. Ikzelf ben best tevreden over de organisatie zoals die in Fryslân, in het Noorden, georganiseerd is. We hebben nu nationale politie. Daar is bewust voor gekozen door dit kabinet en door de meerderheid van de kamers. Of dit ideaal is, is wat anders. Eén grote organisatie brengt bureaucratie met zich mee, dat kan niet anders. Grootschaligheid brengt ook weer kleinschaligheid met zich mee, omdat men het naar de basis toe moet organiseren. Onze

Driehoek bijvoorbeeld, dus het overleg tussen burgemeester, Openbaar Ministerie en Politie, loopt voortreffelijk in Noordoost Fryslân en zo ook de organisatie van de politie in dat geheel. We hebben goede wijkagenten, de organisatie is verder goed ingedeeld, zoals Noodhulp, zedenzaken, crime team, jeugdzaken en noem maar op.

In dit geheel is er wel grote zorg omtrent opvang verwarde personen. We zijn nu bezig in Noord-Nederland om daar aparte protocollen voor te ontwikkelen, zodat deze mensen het voor zichzelf niet onaangenaam maken en er ook voor de omgeving meer rust ontstaat. De zorgverlening voor deze doelgroep is wel een punt van grote aandacht.

Veiligheidsregio Fryslân

Ik ben erg content over de Veiligheidsregio, het samenwerkingsverband van alle gemeenten in Fryslân. Dat betreft de gezondheidszorg, de GGD dus, de brandweer en de hulpverlening bij rampen en ongelukken, de GHOR. We hebben in Fryslân te maken met een goed lopende organisatie met veel kennis en vaardigheden en dat komt de burgers alleen maar ten goede. We schakelen in Fryslân nu veel sneller de hulp en ondersteuning in van de Veiligheidsregio. Dat omdat daar onze capaciteit en onze specialisten zitten. Dat zie je bij ongelukken, brand, zaken van gezondheid en zaken van maatschappelijke onrust. Bij grootschalige rampen kunnen wij echt niet zonder de inzet van de Veiligheidsregio.

Brandweer / branden

De afgelopen zomer hadden we acht branden in onze gemeente. Daarbij viel helaas een dode te betreuren. Bij al deze acht ben ik geweest. Bij sommigen ging een heel bedrijf verloren. Bij een ander have en goed, compleet met woonhuis en dierbare spullen. Bij weer een andere brand, kwam er asbest vrij met gevolgen voor de omgeving. Zo kent elke brand toch zo zijn eigen aanpak. Omdat ik bij de nazorg van sommige branden intensief betrokken was, heb ik kunnen vaststellen wat er zoal bij komt kijken. Ik heb groot respect, nog meer, voor brandweerlieden. De organisatie voor de brandweer is erg goed. Men weet onmiddellijk wat men moet doen, welke specialisaties nodig zijn, waar die kunnen worden gehaald en zo vormt de brandweer één groot geheel van eigen deskundigheid. In dat geheel is de ploeg van Kollum belangrijk.

In Kollumerzwaag was een grote brand van drie dagen, bij Mulder Agro. Daar hebben we ook veel van geleerd, vanwege de inzet van de vele ploegen uit de wijde omgeving en het materiaal wat men nodig had. Alles prima.

Kort lontje

Eén ding moet mij van het hart. Ik heb dat meerdere keren gemerkt. Dat gaat over het korte lontje van de mens. Mensen in de omgeving hebben vaak niet eens echt begrip voor de situatie. Kilometers lang moesten er slangen in Kollumerzwaag worden uitgerold om aan water te komen. Sommige mensen hadden daar geen boodschap aan en reden de slangen stuk, want men had haast. Ik heb daar met verbijstering naar gekeken. Duur materiaal werd kapot gereden en het brand blussen stagneerde onmiddellijk. Ook bij een andere brand was er nauwelijks begrip voor de situatie en moest men boze burgers eerst rustig zien te krijgen, zodat men weer verder kon met de eigenlijke hulpverlening. Te gek voor woorden!

Daarom vanaf deze plaats alle waardering en dank voor de brandweerlieden. Ook voor de inzet van anderen, want er komt steeds meer bij kijken, zoals communicatieadviseurs, milieudeskundigen, ambtenaren integrale veiligheid. Dit alles om het zo goed mogelijk te doen verlopen, juist naar de burgers toe. Dat elke ramp, brand, ongeluk weer anders is en dat dat andere inzichten en acties vraagt, spreekt vanzelf. Nogmaals: waardering en dank.

Zorg voor burgers

2015 heeft vooral in het teken gestaan van het organiseren van de zorg voor onze burgers. En dat is goed gegaan, kan ik wel zeggen. Ik spreek nu over de verantwoordelijkheid die de gemeenten hebben gekregen voor de uitvoering van de Jeugdwet en de nieuwe wet op de maatschappelijke ondersteuning. Ook gaat het dan over de Participatiewet. Bij elkaar wel genoemd de drie D's, de decentralisatie van zorg, werk en inkomen. Gedeeltelijk deden we deze taken al wel, behalve de Jeugdwet. Maar de taken zijn uitgebreid, zeker in de uitvoerende sfeer en het daarbij behorend budget is naar de gemeente overgeheveld en zoals bekend, waren er zorgen over de toereikendheid van die budgetten. Er zijn ons geen gevallen bekend waarbij we moesten vaststellen, dat er geen zorg geboden werd. Er moest erg veel worden geregeld, zoals het uitbetalen van de PGB's, de persoonsgebonden budgetten. Dat ging via de Sociale Verzekeringsbank met het sluiten van contracten met zo'n 120 zorgaanbieders. Soms moesten daardoor bewoners wat langer wachten op een gesprek met een teamlid van het gebiedsteam. Ook nu zijn hier en daar nog wat wachttijden. Maar toch, we kunnen concluderen dat het erg spannend was hoe het na 1 januari 2015 zou gaan lopen en nu, exact een jaar verder, hebben de medewerkers van het gebiedsteam van onze gemeente zeer professioneel hun werk verricht en de inwoners met een zorgvraag zijn zorgvuldig geholpen.

Vernieuwing in de zorg / financiën

In 2016 gaan we ons meer richten op de vernieuwing in de zorg. Daarmee bedoel ik dat wij meer met onze maatschappelijke partners zoals plaatselijke belangen, kerken, professionele organisaties als de thuiszorg een ook medische zorg willen bekijken hoe onze inwoners elkaar onderling nog meer zouden kunnen ondersteunen. Dus meer preventief. Het gaat dan om bijvoorbeeld met iemand mee gaan naar de winkel, een klusje thuis of in de tuin, meerijden naar de medische zorg en een gezellig uurtje doorbrengen. We zijn al gestart met zogenaamde netwerkcoaches, getrainde vrijwilligers, die met inwoners bespreken hoe hun netwerk weer kan worden versterkt, met omgeving en familie.

Blijft de zorg voor de komende jaren betaalbaar? Want je kunt niet alles met vrijwilligers oplossen. Ik maak mij daar wel zorgen over. De taken zijn dan wel in 2015 vakkundig opgepakt, maar we kunnen ook vaststellen, dat men aan veel dingen niet toekomt en dat het hard werken is. Zijn dan op den duur de budgetten niet veel te krap voor de benodigde uitvoeringstaken?

Ontvingen we in 2015 ruim € 9 miljoen voor de uitvoering uit het gemeentefonds, in 2020 zal dat net onder de € 8 miljoen worden. Een korting van 13 %. Als de economie weer echt zou aantrekken, is er misschien sprake van verlichting, omdat mensen dan, hoop ik, werk kunnen vinden, die nu gebruik maken van de participatiewet. Dat is afwachten.

Een woord nog over de zorg, en dat gaat over de mantelzorgers. Een doelgroep die steeds meer in beeld komt en waarvoor we in 2016 ook beleid gaan ontwikkelen.

Gelukkig doen we deze zorg- en maatschappelijke taken met de drie andere gemeenten: Ferwerderadiel, Dantumadiel en Dongeradeel. Alleen zou dat echt niet kunnen.

DDFK-gemeenten

Nu ook het over de drie broedergemeenten heb (of zuster, want gemeente is vrouwelijk), de DDFK- gemeenten, ga ik daar nog maar even op door.

Wat kan ik daar voor nieuws over melden? De echte, dus de bestuurlijke fusie, staat gepland op 1 januari 2019. Gemeenteraden moeten daar over beslissen. Dat moet voor 1 april aanstaande en dat zal bij ons gebeuren op 23 maart. Onze gemeenteraad heeft een en andermaal al besloten te willen fuseren. Dantumadiel en Ferwerderadiel waren toen zover nog niet. Maar om toch iets te doen, en om een soort van overeenstemming te bereiken, zijn de vier raden akkoord gegaan met eerst een ambtelijke fusie. Die ambtelijke fusie zou ingaan 1 januari 2016. Dus nu. Op zich, ik kan niet anders zeggen, ging het goed. Maar er kwamen, zoals wel vaker gebeurt, kinken in de kabel. Een fusieproces met vier partijen, ook al is het eerst ambtelijk, is ook niet eenvoudig.

Er trad meteen al vertraging op van drie maanden. Dat had te maken met de invulling van de directie. Toen dat geregeld was, waren we al zomer. Nog net voor de zomervakantie werd het managementteam voorgesteld. Dat kon meteen na de zomer aan de slag om functies via functieboek 2 zoals we dat noemen, te omschrijven, zodat daarna personeel kon gaan solliciteren. Ondertussen moest er met de vakbonden en de werknemers worden onderhandeld over een goed arbeidsvoorwaardenpakket. Het personeel, via de Ondernemingsraad, maakte zich zorgen over het tempo en de druk op het geheel en dientengevolge de kwaliteit. Het moest onder grote druk allemaal tot stand komen. Dat is waar. Ik was daar optimistisch over. Ik moest ook wel, want als voorzitter van de onderhandelingen tussen werkgever en werknemers met de bonden, moet je natuurlijk er vanuit gaan dat het slaagt en dat ging ik ook. En we hadden een goed sociaal statuut met zijn allen vastgesteld. Dat gaf vertrouwen. Toch strandde het proces eind november, begin december. Pas toen, en niet eerder moesten we vaststellen dat de datum van 1 januari niet haalbaar was.

We wisten dat het krap was, maar we wisten ook, dat het zou moeten kunnen lukken. De druk was groot. Nu de bijzondere ondernemingsraad (BOR) geen positief advies kon formuleren, konden de bonden niet akkoord gaan met de arbeidsvoorwaarden en de rest, inclusief het generatiepact, waarbij we iets zouden doen aan de doorstroming van personeel, tegen de vergrijzing en om meer jongeren aan het werk te krijgen. Dat alles werd niet van een positief advies voorzien. Jammer, maar het is een feit. De ambtelijke fusie is nu gepland op 1 januari 2017. De druk is er af en we kunnen in goed onderling overleg de zaken één voor één bespreken en behandelen. Dat sommigen het nu erger voorstellen dat dan het is, laat ik voor rekening van hen. We moeten het zakelijk bekijken en de burgers zullen er helemaal niets van merken.

Feit is, dat we werken aan een ambtelijke fusie en tegelijkertijd als de kogel door de kerk is, aan een bestuurlijke fusie. Het is duidelijk dat de bestuurlijke fusie inmiddels door drie gemeenten wordt gewenst en die hebben zich daarvoor uitgesproken: Ferwerderadiel, Dongeradeel en Kollumerland c.a. Dantumadiel niet. De grote vraag is wat doet Dantumadiel in maart? Dat is niet te voorspellen. Dat is op zichzelf al een veeg teken. We kunnen daar over speculeren, maar dat heeft geen zin. De vraag is wel, wat als Dantumadiel niet mee doet? Dan halen we onze doelen niet, namelijk onze regio Noordoost versterken en als sterke gemeente veel meer doen voor onze burgers en het

bedrijfsleven. Wat betekent dat voor de ambtelijke fusie? Wat betekent dat voor de drie andere partners? Je zou kunnen denken dat die drie dan automatisch verder gaan als één gemeente. Dat is op zichzelf nooit de bedoeling geweest. Dantumadiel hoort er bij. Het vraagt dan wel weer een andere besluitvorming. Nogmaals: ik wil niet speculeren, maar ik weet één ding zeker, dan ontstaat er een andere situatie en dan moeten we ons beraden over: hoe dan verder.

Ik wil één ding helder maken: onze gemeente zit niet te wachten op de ontwikkeling zoals het nu gaat. Van begin af aan zijn we zeer duidelijk geweest. We gingen voor een bestuurlijke fusie zonder eerst een ambtelijke fusie, want dat maakt het echte fusieproces onnodig lang en ingewikkeld en bovendien is het duurder. De onduidelijkheden en onzekerheden waarvan nu sprake is zijn een gevolg van dit ingewikkelde proces, waar we noodgedwongen voor moesten kiezen. Onze raad en ons college willen steeds concrete stappen zetten. Wij moeten meer uitgaan van het wij-gevoel. Het gaat namelijk niet om het belang van de eigen gemeente. Het gaat om heel Noordoost. Dáár valt de winst te halen. Daar is bijvoorbeeld ook het bedrijfsleven van overtuigd.

Onze energie moet eigenlijk uit gaan naar echt belangrijke zaken, zoals de voorzieningen, zoals de werkgelegenheid, het onderwijs, de belangen van Noordoost. En dat kan echt niet alleen, dat kan ook echt niet met drie gemeenten alleen verder. Het is voor ons vieren van groot belang. Omdat juist ons gebied het keihard nodig heeft. Kijk alleen maar naar de zorg, waar ik net over sprak, dat doen we immers al met zijn vieren.

We vinden overigens, dat we het nog breder moeten zien, heel Noordoost, dus inclusief Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel. Zij en wij dragen voor een heel groot deel bij aan de structuur van onze regio. Ik hoop dat we allemaal over onze grenzen heen kunnen stappen om de regio op te tillen om daarmee een wezenlijke positie van betekenis in te nemen. Dat zou verder moeten gaan dan alleen de samenwerking in ANNO-verband.

Voorzieningen

Over voorzieningen gesproken. Eerst over de gemeentefinanciën, die staan er iets beter voor dan voorgaande jaren. Al onze portefeuillehouders hebben flink in moeten leveren op budget om de begroting rond te krijgen. Dat is gelukt, wederom. Het eerst is dat altijd merkbaar in subsidies en onderhoud. Toch staat ons ook volgend jaar weer een flinke bezuiniging te wachten. Het zijn echt zware jaren. De economie trekt weer wat aan. In gemeenteland merk je dat pas veel later. We hopen dat onze burgers en ons bedrijfsleven daar wél wat van merken. Dat is natuurlijk alleen maar gunstig voor ons allen in Noordoost Fryslân.

Voor ons als gemeente, gemeenten, staat als belangrijkste op de agenda: het welzijn van de burger en de voorzieningen op peil houden. Ik denk daarbij eerst aan onderwijs. De scholenbouw voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs gaat gestaag verder. In 2016 zouden we wel eens de eerste concrete stappen kunnen gaan zetten. Het vraagt veel, vooral financieel gezien. Met de partners, dus de onderwijsbesturen, moeten we er uit komen. Elke partner zal daarbij zijn eigen verantwoordelijkheid nemen.

Kollum blijft een belangrijke kern voor voorzieningen. We hebben een ruim winkelaanbod, we hebben werkgelegenheid, in met name kleine bedrijfjes, maar wel essentieel voor het geheel en we hebben natuurlijk voorzieningen als zorg, Meckamastate, onderwijs, sport en recreatie. Of alles in de nabije toekomst overeind blijft, is zeer de vaag. Niets voor niets voeren we in Noordoost Fryslân

de discussie over wat willen we precies overeind houden en waar en hoe wordt dat bekostigd? Concentratie van voorzieningen wordt het sleutelbegrip. Wij willen als gemeentebestuur van Kollumerland dat Kollum in dat geheel een zeer belangrijke plaats inneemt. Daarom ook de scholenbouw, met daarbij de nodige voorzieningen, zoals bibliotheek en De Colle.

Vluchtelingen

De afgelopen maanden stonden gemeenten voor de zware klus om vluchtelingen op te vangen. Wij als Kollumerland hebben daar onze verantwoordelijkheid in genomen en doen dat nog. Het probleem in de wereld is gigantisch en onoverzichtelijk. Niemand weet een oplossing als het om het Midden-Oosten gaat. Evenmin als het over Eritrea gaat. Bij deze landen gaat het om echte vluchtelingen. Ze kunnen geen kant op. Huis en haard verlaten, doe je niet zomaar...maar van huis en haard is al lang geen sprake meer. Zelfs van de naaste familie zijn velen omgekomen of omgebracht. Er is directe hulp nodig. De juiste procedures moeten daarin worden gevolgd en dat is terecht.

Er is geen tijd om uitgebreid te gaan discussiëren over wel of geen opvang. Er moet gehandeld worden. Dat was ook ons motief om eind september voor de crisisnoodopvang klaar te staan en dat is voortreffelijk verlopen, als schoolvoorbeeld hoe het kan. Voor ons stond voorop: directe hulp en solidariteit, ook met andere gemeenten. Wat de solidariteit van gemeenten onderling betreft, daar hebben we nog wel wat onze vraagtekens bij. Maar in 2016 zullen vast en zeker ook nog veel vluchtelingen moeten worden opgevangen.

Er is ook sprake van angst. Het wordt natuurlijk zorgelijk, als we ons zouden laten leiden door angst. Ook daarin heeft de overheid een opgave om daar behoedzaam open en eerlijk mee om te gaan. Je moet niet ontkennen dat grote groepen mensen veel vragen hebben, dat ze onzeker zijn en dat ze liever de vluchtelingen zien gaan dan komen. Maar zo eenvoudig is het allemaal niet. Het gaat hier om echte vluchtelingen. Als men met hen in gesprek raakt, dan twijfel je daar niet aan. Bovendien, ons land heeft eeuwenlang al vluchtelingen opgevangen, en daar zijn we niet slechter van geworden.

Het is hartverwarmend dat het in Kollum goed verlopen is. Nu weer in Kollumeroord. En dat er zoveel vrijwilligers beschikbaar waren. We moesten er een stop op zetten, zoveel meldden zich aan. Dat heeft mij goed gedaan. We hebben ze allemaal bedankt in een speciale bijeenkomst. Maar ook professionele mensen hebben zich enorm ingezet. Dankzij al die mensen hebben we het beeld dat wel eens over Kollum bestond, bij kunnen stellen.

Toch meld ik er bij, denk er om, neem de geluiden van zorg, angst en onzekerheid wel serieus. Die geluiden zijn natuurlijk ook hier. Laat dat niet alleen aan de gemeenten over. De heldere stellingname mis ik erg in Den Haag. De politici praten op dit punt elkaar wat naar de mond en hopen zo de wind uit de zeilen te halen van partijen die op de anti-stemming varen. De kiezer heeft dat al lang in de gaten en daardoor wordt het vertrouwen in de politiek niet beter. Heb de moed en de visie om te zeggen wat er precies aan de hand is in de wereld en hoe je de oplossing ziet. Daar zijn politici voor. Als de regering niet helder en duidelijk maakt wat de bedoeling is, waarom meer vluchtelingen worden opgevangen en wat verder de bedoeling is, dan laat de regering een steek vallen. Het is maar steeds aan de gemeenten om aan de burgers uit te leggen waarom en hoe dit moet. In feite is dat geen taak van de gemeenten. Een echte oplossing voor de internationale problemen hebben we als gemeente ook niet, dat ligt bij de nationale regeringen.

Wat er aan de hand is in de wereld heeft directe gevolgen voor ons bestaan, in onze eigen omgeving. Dat proces gaat in 2016 verder. Er heeft wat dat betreft een hele verandering plaatsgevonden in 2015. Wereldproblemen op ons eigen bordje. Een internationale oplossing komt er voorlopig niet, daarvoor is er veel te veel aan de hand. Onzekere factoren als Rusland, Turkije en verkiezingen in de VS, zullen er mede voor zorgen dat uit die hoek men zich op de vlakte houdt.

Daarom is het zo goed en waardevol te constateren dat wij, als gewone burgers, ons hier op onze schaal voor de wereldproblemen inzetten.

Ik ben er dankbaar voor dat onze gemeenteraad de discussie zelf heeft willen voeren en initiatief toonde om de discussie over opvang van vluchtelingen in goede banen te leiden, zodat we weten hoe onze bevolking reageert. In 2016 zullen we er vast en zeker nog wel over komen te spreken.

Wensen

Mensen willen een veilig en gelukkig bestaan. Waar ze ook ter wereld zijn. Mensen willen veiligheid voor hun kinderen. Een zekere toekomst.

Angst, tweespalt, onderdrukking, hekken bouwen, martelen, doodstraffen, het zal nooit helpen, het heeft nooit geholpen, de hoop en de strijd om een beter, rechtvaardiger, eerlijker bestaan, wint het altijd. Elke dictatuur komt ooit tot een eind, omdat mensen sterker zijn dan welk systeem ook, dat mensen wil onderdrukken.

Wij leven zelf 70 jaar in vrijheid. Daarvoor was Europa eeuwen lang constant in oorlog. Dus we weten wat het is.

Vrijheid is een zeer kostbaar geschenk. Ruimte voor elkaar, hulp aan anderen, begrip en af en toe bezinning. Het zijn belangrijke factoren in het menselijk bestaan. Een tweede zeer belangrijke bestaansvoorwaarde is gezondheid. Ook dat is een kostbaar geschenk.

Ik wens u voor 2016 ruimte voor elkaar, begrip en bezinning, geluk en wijsheid, maar zeker ook een goede gezondheid.

Ik dank u voor uw aandacht.

Bearn Bilker

Burgemeester van Kollumerland c.a.